

забезпечення доброчесності є перехід від стигматизації до декларування інструментів ШІ. Студент має оцінюватися не за фактом невикористання технологій, а за вмінням критично верифікувати результат. 3. Галузева диференціація політик. Універсального підходу до регулювання не існує. Досвід ХНУМГ ім. О. М. Бекетова доводить, що для технічних ЗВО оптимальною є модель, де ШІ інтегровано в процес як професійний інструмент, але з жорсткими обмеженнями щодо генерації сутнісного змісту. 4. Трансформація ролі викладача. Функція викладача зміщується з транслятора знань на модератора, який навчає студентів методології «Human-in-the-loop» (людина в контурі), де ШІ посилює когнітивні можливості, але не замінює критичне мислення.

РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ

Н. Є. Твердохлебова

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

О. В. Рибалко

Харківська державна академія фізичної культури

О. В. Скориніна-Погребна

Харківська державна академія фізичної культури

Стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) став однією з ключових тенденцій сучасності [1], і психологія – одна з тих сфер, де впровадження цифрових технологій відбувається особливо динамічно. ШІ використовується для психодіагностики, моніторингу емоційного стану, підтримки клієнтів у кризових ситуаціях та навіть для супроводу психотерапевтичного процесу. З одного боку, це відкриває унікальні можливості для підвищення якості допомоги, розширює доступність психологічних послуг і створює нові формати взаємодії між фахівцем і клієнтом.

Проте, з іншого боку, застосування ШІ в роботі з людською психікою, емоційною вразливістю та персональними даними супроводжується високою етичною чутливістю. Питання приватності, надійності рекомендацій, відповідальності за можливі помилки, ризику підміни фахівця алгоритмом, а також збереження автентичного терапевтичного контакту потребують глибокого аналізу та професійного обговорення.

Стосунки між клієнтом і психологом будуються на живому контакті, довірі та емоційній присутності. Підміна справжньої взаємодії автоматизованими відповідями ШІ може не лише знижувати ефективність психологічної допомоги, але й спричиняти відчуття ізольованості чи ілюзії підтримки. Етичні принципи мають визначати межі застосування технологій, підкреслюючи, що ШІ є лише інструментом у руках фахівця, а не його заміною.

Конфіденційність є одним із ключових принципів психологічної практики, адже розголошення інформації про травми, діагнози чи особисті переживання може завдати суттєвої шкоди клієнтові. Системи штучного інтелекту, що працюють з психологічними даними, потребують збору,

зберігання та аналізу значних обсягів інформації, що підвищує ризик втрати клієнтом контролю над тим, як саме використовуються його записи, повідомлення або результати тестів. Тому етичні стандарти мають чітко визначати правила доступу, зберігання, шифрування та обробки інформації, а також гарантувати її використання винятково за інформованою згодою клієнта.

Однією з ключових загроз психологічного консультування з використанням ШІ є небезпека отримання людиною некоректної або шкідливої рекомендації. Наприклад, ШІ може пропустити важливі ознаки суїцидального ризику, гострої тривоги або загострення депресії, оскільки його висновки базуються на статистичних закономірностях, а не на клінічному досвіді. Відсутність чіткого контролю фахівця здатна перетворити навіть корисний інструмент на джерело небезпеки [2]. Тому етичні рамки мають гарантувати, що жоден алгоритм не буде самостійно визначати психічний стан людини чи давати поради критичного характеру без участі спеціаліста.

Упередження алгоритмів у сфері психології є однією з найбільш прихованих, але потенційно небезпечних проблем, адже навіть добре навчена модель здатна відтворювати соціальні, культурні та статистичні спотворення, які містилися в даних, на яких її тренували. На відміну від психолога, який усвідомлює власні когнітивні упередження та проходить професійну підготовку для їх подолання, алгоритм не має здатності рефлексувати або коригувати власні висновки. Він лише повторює патерни, що були присутні у навчальному наборі даних, іноді навіть посилюючи їх. Саме тому упередження штучного інтелекту можуть призводити до хибних оцінок емоцій, неправильної інтерпретації поведінки або несправедливих висновків щодо конкретних груп клієнтів.

Одним із ключових ризиків є можливість дискримінації за гендерною, культурною, віковою чи соціальною ознакою. Якщо модель тренувалася на даних, де переважали певні групи населення, вона може виявитися неадаптованою до інших. Наприклад, алгоритм емоційного аналізу, навчений на західних базах даних, може некоректно розпізнавати емоції людей з інших культурних контекстів або неправильно інтерпретувати прояви стресу чи депресії у людей старшого віку, чия невербальна поведінка суттєво відрізняється від молоді. Подібним чином алгоритми можуть демонструвати гендерні упередження, наприклад, частіше інтерпретуючи емоційні висловлювання жінок як «перебільшені», а чоловічі – як «більш стримані», що створює нерівні умови для об'єктивної оцінки стану особистості.

Не менш важливою є проблема відповідальності. У разі помилки алгоритму постає питання розмежування відповідальних суб'єктів: фахівця, який застосовує систему, розробника програмного забезпечення чи самої технології як інструмента. За відсутності чітко встановлених норм відповідальність може бути розмитою, що створює ризик залишити клієнта без належного захисту та механізмів оскарження. Тому етичні стандарти мають однозначно регламентувати, що застосування штучного інтелекту в психологічній практиці є сферою професійної відповідальності психолога, який

приймає рішення щодо використання технології та несе відповідальність за її наслідки для клієнта.

Таким чином, використання штучного інтелекту в психології потребує чітких етичних рамок передусім тому, що ця сфера безпосередньо пов'язана з людською вразливістю, внутрішніми переживаннями та інтимними аспектами особистості. Психологічна допомога завжди передбачає довіру, безпеку й професійну відповідальність, тоді як алгоритми ШІ не володіють емпатією, інтуїцією чи здатністю враховувати весь контекст життя людини. Саме тому використання технологій без визначених правил може створювати реальні ризики для клієнтів – від помилкових інтерпретацій стану до посилення психологічної кризи.

Етичні рамки – це механізм захисту клієнта від можливих помилок, технологічних ризиків і психологічної шкоди. Вони забезпечують безпечний простір, у якому інновації можуть слугувати людині, не підміняючи собою живу професійну допомогу та не порушуючи фундаментальні принципи поваги до гідності, автономії та приватності особистості.

Список використаних джерел:

1. Твердохлебова Н. Є. Формування цифрової компетентності як складової професійної підготовки сучасного фахівця // Інформаційні технології в освіті та науці : зб. наук. пр. 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф. Мелітополь ; Запоріжжя, 2023. С. 201–203. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/66986>.

2. Tverdokhliebova N. Ye. Personal transformations in the process of professional self-realization / Natalia Yevheniivna Tverdokhliebova // Право і безпека = Law and Safety. 2025. № 1 (96). Р. 21–28. <https://doi.org/10.32631/pb.2025.1.02>.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ТЕХНІЧНІЙ ТА ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРАХ

*С. В. Ушакова, О. В. Рачковський
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Сучасні технології вносять зміни у повсякденне життя соціуму, спричиняючи нові актуальні питання, зокрема й етичного характеру. Нові технології тісно пов'язані з появою та розвитком штучного інтелекту, що призводить до необхідності проведення системного аналізу результатів його використання, впливу та наслідків. Таким чином, на зміну відомим професіям приходять нові, вносячи корективи у звичний уклад з претензією на створення нової форми життя. Етичні питання та проблеми, що виникають із появою нових технологій та штучного інтелекту аналізуються в роботах Джулії Боссманн.

Як приклад нових технологій, у сферу яких дедалі активніше входить штучний інтелект, можна навести логістику, криміналістику, моніторинг